

השתלמות מוכרת בסיעוד בתחום הסוכרת מבנה ותיאור התכנית לשנת 2021

תיאור כללי של תכנית ההשתלמות:

חטיבה משותפת (147 שעות לימוד)

יחידת לימוד משותפת בתוכנית להשתלמות מוכרת בטיפול בחולה כרוני מיועדת למשתלמים בתחום סכרת ורפואה ראשונית, שיקום, פצעים וסטומה.

תחום ייחודי – תכנית עיונית (252 שעות לימוד):

במסגרת התכנית המשתלמים יעמיקו את הידע באפידמיולוגיה, פתופיזיולוגיה מורכבת והיבטים ניהוליים וכלכליים של מחלת הסוכרת. יינתן דגש על מיומנויות קליניות של אומדן, אבחון וניהול המעקב והטיפול במחלת הסוכרת בילדים ומבוגרים, מניעת סיבוכים והדרכת מטופלים.

התנסות קלינית (168 שעות):

ההתנסות תתמקד באינטגרציה ויישום של החומר הנלמד, תוך קבלת החלטות קליניות בטיפול במטופל הסובל ממחלת הסוכרת. יושם דגש על פיתוח תוכניות להתערבות והדרכה בשיתוף עם צוות רב מקצועי.

פעולות המותרות לאחות מוסמכת בעלת תעודת רישום
בסוכרת

פעולות שנוספו לליבת עיסוקה של אחות סוכרת

מספר סידורי	פעולת סיעוד (במסגרת ניהול הטיפול ההמשכי בקהילה)	עיגון בחוזר/תקנות
1	איזון רמת סוכר בדם על פי פרוטוקול פרטני: א. שינוי מינון אינסולין בגבולות של 20% מהמינון הקיים שהורה הרופא ב. שינוי בזמני הזרקת אינסולין שהורה הרופא, לשם התאמת עקומת השפעתו לרמות הסוכר של החולה ג. שינוי במינון תרופות הניטלות דרך הפה בגבולות של 50% מהמינון הקיים שהורה הרופא ד. שינוי בזמני נטילת תרופות דרך הפה שהורה הרופא לשם התאמת עקומת השפעתן לרמות הסוכר של החולה	מנכ"ל 43/2009: מנהל הסיעוד 70/2007

ת כ נ י ת ה ל י מ ו ד י ם

יחידות לימוד*	מספר שעות	שם הקורס
1.5	20	1. מבוא למחלת הסוכרת: פיזיולוגיה, פתופיזיולוגיה, גורמי סיכון ואפידמיולוגיה
1	18	2. אבחון וסיווג מחלת הסוכרת
3	40	3. סוכרת וסיבוכים
7	94	4. עקרונות האבחון, טיפול והדרכה: אומדן, מניעה, מעקב, בקרה, הערכה והתערבות.
3.5	50	5. ניהול הטיפול במחלת הסוכרת
1.5	20	6. אימון הבריאות בחולה סוכרת
0.5	10	7. היבטים ניהוליים וכלכליים במחלת הסוכרת
18	252	סה"כ תוכנית עיונית
	168	סה"כ התנסות קלינית
	420	סה"כ כללי

*יחידת לימוד שווה 14 שעות לימוד.

1. מבוא למחלת הסוכרת: פיזיולוגיה, פתופיזיולוגיה, גורמי סיכון ואפידמיולוגיה

(20 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בתהליכים פיזיולוגיים ופתופיזיולוגיים, גורמי סיכון ואפידמיולוגיה של מחלת הסוכרת.

תכני הקורס:

- פיזיולוגיה ותהליכים מטבוליים וכימיים בגוף:
- אנטומיה פיזיולוגיה ופתופיזיולוגיה של הלב
- גנטיקה של מחלת הסוכרת
- השמנה בילדים ומבוגרים כגורם סיכון לסוכרת
- הפרעה במשק השומנים, דיסליפידמיה
- הכבד השומני
- טרום סוכרת ותסמונת מטבולית, תנגודת לאינסולין
- אפידמיולוגיה של טרום סוכרת, תסמונת מטבולית וסוכרת בארץ ובעולם

2. אבחון וסיווג מחלת הסוכרת (18 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בהכרת סוגי הסוכרת, אטיולוגיה, ההיבטים הקליניים בפתופיזיולוגיה וטיפול במחלת הסוכרת במעגל החיים: בילדים, מתבגרים, מבוגרים וקשישים.

תכני הקורס:

- אבחון:
 - בדיקות סקר ואבחון
 - אנמנזה ואומדן גופני
- סיווג מחלות הסוכרת:
 - סוכרת אידיופטית
 - סוכרת מתווכת חיסונית
 - LADA
 - סוכרת במבוגרים וקשישים
 - סוכרת הריונית, סוכרת טרום הריונית
 - MODY

- סוכרת ניאונטאלית
- סוכרת שניונית:
- פגם גנטי בפעילות האינסולין
- מחלות הלב האקסוקריני
- מחלות אנדוקריניות
- תרופות/חומרים כימיים העלולים לתרום למחלת סוכרת

3. סוכרת וסיבוכים (40 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בהכרת סיבוכי הסוכרת: סיבוכים מידיים וסיבוכים כרוניים מיקרוואסקולרים ומקרוואסקולרים, פתופיזיולוגיה, דרכים למניעתם וטיפול.

תכני הקורס:

3.1 סיבוכים אקוטיים-מקרי חירום בסוכרת:

- היפוגליקמיה
- היפרגליקמיה וחמצת מטבולית (DKA) – Diabetes Ketoacidosis
- HHS-Non Ketotic Hyperosmolar state/coma

3.2 סיבוכים כרוניים:

מאקרוואסקולר:

- מחלות לב וכלי דם גדולים בסוכרת
- מיקרוואסקולר
 - נפרופתיה
 - רטינופטיה
 - נזירופתיה

3.3 סיבוכים נוספים:

- כף רגל סוכרתית
- הפרעות בתפקוד המיני והפוריות
- עור וסוכרת
- סוכרת בחלל הפה
- השמנה וניתוחים בריאטריים

4. עקרונות האבחון, טיפול והדרכה: (94 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בלימוד ותרגול עקרונות מנחים בקבלת החלטות קליניות: אומדן, מניעה, מעקב, בקרה, הערכה והתערבות הקשורים במחלת הסוכרת.

תכני הקורס:

4.1 מיומנויות אומדן, ניהול הטיפול, מעקב ובקרה (מטפל):

- שימוש במיומנויות לקיחת אנמנזה כולל, זיהוי בעיות, מסוגלות, טיפול ומניעת נשירה בקרב חולי סוכרת בשיטת הריאיון המוטיבציוני.
- אומדן גופני, אורח חיים, מחלות נלוות וסיבוכים, מצב נפשי, מסוגלות וגורמי תמיכה.
- אומדן צורכי המטופל: יכולת קריאה וכתובה, הפרעות ראייה ומוגבלויות אחרות: נכות, פיגור, שפה.

4.2 מיומנויות טיפול עצמי, מסוגלות (מטופל):

- שינוי באורחות חיים (תזונה, פעילות גופנית, הפסקת עישון)
- מסוגלות ויכולת ניטור עצמי של ערכי סוכר כולל הבנת משמעות התוצאה
- יכולת איתור מצבים חריגים וחרופים (כגון: היפוגליקמיה, קטואצידוזיס) מעקב וניטור עצמי.

4.3 הערכה ובקרה:

- דיווח ומעקב
- איתור קשיים ובעיות: סוציאליות, מוגבלויות (עיוורון, הפרעות אכילה, שימוש בסמים) שפה, תרבות, מגדר, תחלואה נלוות ובריאות הנפש
- שימוש במדדי בריאות רלוונטיים להערכה וטיפול
- קבלת החלטות נלוות (כגון: הפנייה לצוות רב מקצועי)

4.4 הדרכה של מטופלים :

- הדרכה על שימוש בטכנולוגיה מתקדמת (משאבות, מדי סוכר, מדי סוכר רציפים)
- הדרכה על פי היבטים רב תרבותיים המשפיעים על התנהגות הבריאותית בקרב אוכלוסיות שונות, כגון המגזר הערבי, האוכלוסייה האתיופית.
- הדרכה של המטופל לפי ממצאי האומדן שבוצע למטופל

4.5 קבלת החלטות המעוגנות בתפקידן של אחיות סוכרת:

איזון רמת סוכר בדם על ידי:

1. שינוי מינון אינסולין – בגבולות של 20% מהמינון הקיים שהורה הרופא.
2. שינוי בזמני הזרקת אינסולין שהורה הרופא, לשם התאמת עקומת השפעתו לרמות הסוכר של החולה.
3. שינוי במינון תרופות הניטלות דרך הפה – בגבולות של 50% מהמינון הקיים שהורה הרופא.
4. שינוי בזמני נטילת תרופות דרך הפה, שהורה הרופא לשם התאמת עקומת השפעתן לרמות הסוכר של החולה.

5. ניהול הטיפול בסוכרת (50 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בהכרת ההנחיות הקליניות על פי קווים מנחים ומחקרים עדכניים לטיפול במחלת הסוכרת.

תכני הקורס:

- סקירת מחקרים בתחום הסוכרת
- הכרת הנחיות קליניות עדכניות GUIDE LINES: יעדי איזון על פי קבוצות גיל/סיכון: איזון סוכרת, משק השומנים, לחץ דם, יעדי איזון באשפוז.
- תזונה: עקרונות התזונה, ספירת פחמימות
- פעילות גופנית בסוכרת
- טיפול תרופתי:
- טיפול באינסולין, כולל התופעות כתוצאה מטיפול: DAWN PHENOMENON, SOMOGYI EFFECT, INSULIN WANING
- תרופות פומיות, טיפול באינקרטינים
- טיפול בחולי סוכרת באשפוז
- צום וסוכרת

6. אימון לבריאות בחולי סוכרת (20 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בהיבטיו המגוונים של החינוך הטיפולי בסוכרת ומחלות כרוניות ורכישת מיומנויות ייעוץ ואימון לבריאות.

תכני הקורס

- הריאיון המוטיבציוני - אמצעי להגברת ההיצמדות לטיפול
- מודלים של הדרכה ואימון לבריאות CBT,CAOCHING,NLP
- התמודדות עם התנגדויות באמצעות סדנת "המניפה"
- חינוך טיפולי בדינמיקה קבוצתית (סדנאות שונות לחולי סוכרת לדוגמא: סדנת מפות שיחה), אפליקציות לניהול מחלה
- שחיקת הצוות בטיפול בחולה הסוכרתי, דבקתו לטיפול (Dawn Study)

7. היבטים ניהוליים כלכליים בטיפול בסוכרת (10 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יכול את התחומים הקשורים להיבטים ניהוליים וכלכליים בטיפול בסוכרת.

תכני הקורס:

- סוגיות כלכליות והנטל הכלכלי במחלת הסוכרת
- תרופות וטכנולוגיות טיפול מתקדמות בהקשר לסל הבריאות
- מדדי איכות ובטיחות
- מודלים ארגוניים לטיפול בסוכרת באשפוז ובקהילה
- זכויות מטופלים
- עמותות מטופלים

רשימה ספרות מעודכנת לשנת 2021

קורס סוכרת

מקורות משותפים לכל הקורסים

חוזרי מינהל הסיעוד המתפרסמים מעת לעת הינם מליבת העשייה ועל כן מחייבים את המשתלמות להתעדכן באופן שוטף. אי לכך, כלל חוזרי מינהל הסיעוד שיפורסמו / יעודכנו עד למועד בחינת הגמר הממשלתית יהיו חלק מהסילבוס המחייב לבחינה.

Comerford, K. (Ed.). (2021). *Nursing Drug Handbook*. Philadelphia, PA: Wolters Kluwer.

מסגרת חוקית לעבודת האחות:

1. תקנות הרופאים (כשירותיות לביצוע פעולות חריגות), תשס"א – 2001
2. חוזר מנכ"ל מס' 43/2009 - פעולות סיעוד – עדכון חוזר 9/07 (מתאריך 17.05.07)
3. חוזר מנהל הסיעוד מס' 43/2001 – פעולות סיעוד
4. חוזר מנהל הסיעוד מס' 45/2001 – קובץ הנחיות לביצוע פעולות חריגות, מהדורה רביעית מעודכנת
5. חוזר מנהל הסיעוד מס' 137/2018 – אחריות משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות טיפול (כלליות ומיוחדות) באשפוז ובקהילה - עדכון
6. חוזר מנהל הסיעוד מס' 87/2010 - מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים
7. חוזר מנהל הסיעוד 99/2013 – מומחיות בסיעוד
8. חוזר מנהל הסיעוד מס' 168/2020 – ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת העיסוק המקצועי
9. חוזר מנהל הסיעוד מס' 118/2016 – הבטחת רצף הטיפול הסיעודי בעת שחרור ממוסד רפואי, עדכון 2016
10. חוזר מינהל הסיעוד מס' 144/18 – מיצוי הפוטנציאל התפקודי של האחות במערך האשפוז והקהילה
11. חוזר מינהל הסיעוד מס' 151/19 תהליך העברת משמרת "מקל" – במערך האשפוז והקהילה
12. חוזר מינהל הסיעוד מס' 145/19 איתור מסוכנות לנפילות בקרב מטופלים באשפוז ובקהילה

סוכרת

1. Childs, B., Cypress, M., Spollett, G. (Eds.) (2017). *Complete Nurse's Guide to Diabetes Care*. (3rd ed.). American Diabetes Association
2. American Diabetes Association (2021). Standards of Medical Care in Diabetes. *The Journal of Clinical and applied research and education*, Vol. 44, Supplement 1 (https://care.diabetesjournals.org/content/44/Supplement_1/S211.full-text.pdf)

כהן, א., רז, א. (עורכים מדעיים). (2019). המדריך לטיפול בסוכרת. המועצה הלאומית בסוכרת, תל אביב

<http://themedical.co.il/magazines/diabeticbook2019/html5/index.html>

חוקים והנחיות בזיקה לעשייה הסיעודית ותחום ההכשרה:

1. חוזר מנהל הסיעוד מס' 153/19 – מניעה וטיפול בפצעי לחץ במערך האשפוז והקהילה
2. חוזר מנהל הסיעוד מס' 154/19 – מניעה איתור והתערבות בכף רגל סוכרתית על ידי אחיות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה.
3. חוזר מנכ"ל מס' 07/08 – הנחיות ליישום חוק החולה הנוטה למות.
4. חוזר מנכ"ל מס' 28/09 – מיסוד הקשר בין הורים לבין מערכת הבריאות ביחס לילדיהם.
4. חוזר מנהל הסיעוד, מס' 121- שנת 2017 החלטה על הזרקת גלוקגון לחולה סוכרת בהיפוגליקמיה חמורה ומסכנת חיים.
5. חוזר מינהל רפואה 21/2011 – טיפול בפצע קשה ריפוי.

התנסות קלינית

היקף ההתנסות: 168 שעות

ההתנסות הקלינית תתמקד ב:

- ביצוע אומדנים ותרגול מיומנויות טיפול
- קבלת החלטות קליניות בטיפול במחלת הסוכרת (הכוללות שינוי בטיפול תרופתי, טיפול בפצעים ברגליים והפנייה ליועצים).
- פיתוח תוכניות להתערבות רב תחומית עם צוות רב מקצועי והדרכות פרטניות/ קבוצתיות להעצמה וניהול טיפול עצמי ע"י המטופלים ובני משפחותיהם.

א. מיקוד בקבלת החלטות המעוגנות בתפקידים של אחיות סוכרת - 140 שעות

▪ איזון רמת סוכר בדם על ידי:

1. שינוי מינון אינסולין – בגבולות של 20% מהמינון הקיים שהורה הרופא
2. שינוי בזמני הזרקת אינסולין שהורה הרופא, לשם התאמת עקומת השפעתו לרמות הסוכר של החולה
3. שינוי במינון תרופות הניטלות דרך הפה – בגבולות של 50% מהמינון הקיים שהורה הרופא
4. שינוי בזמני נטילת תרופות דרך הפה, שהורה הרופא לשם התאמת עקומת השפעתן לרמות הסוכר של החולה

ב. תרגול מיומנויות ייחודיות בתחום – 28 שעות

ג. במהלך ההתנסות הקלינית כל סטודנט נדרש למלא 8 יומי פעילות/ סימולציות בתחום:

- 6 בסוכרת מבוגרים
- 1 בסוכרת ילדים
- 1 בסוכרת הריונית

היומנים יוערכו ע"י המדריכה הקלינית ויוגשו למרכזת הקורס עם סיום ההתנסויות.

יומן טיפול

תאריך _____ שם הלומד/ת _____

מקום ההתנסות _____ חתימה וחותמת אחות מנחה _____

הסבר קצר על הנושא וחשיבות בהקשר למטופל :	
תשאל רפואי:	
אנמנזה רפואית	
	סוג סוכרת
	שנות מחלה
	מחלות רקע
אומדן גופני רלוונטי	
	BMI
	בדיקת כף רגל
	מקומות הזרקה
	סימנים חיוניים
	תפקודי – קוגניציה , שמיעה, ראיה, שפה

	בדיקות מעבדה
	טיפול תרופתי נוכחי
הרגלים:	
	תזונה
	פעילות גופנית
	עישון
	אלכוהול
	עיסוק:
	תחביבים:
	אומדן היצמדות להנחיות הטיפוליות
	אומדן נפשי
	תומך עיקרי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	זיהוי הבעיה הקלינית

	סיבוכים אפשריים
--	--------------------

תוכנית טיפול בהמלצת הרופא	
	תרופות
<ul style="list-style-type: none"> • ערכי מטרה של הגלוקוז בצום • ערכי מטרה של הגלוקוז שעתיים לאחר הארוחות • HBA1C • ל.ד וכו... 	יעדים אישיים שנקבעו ע"י הרופא
	הפניה לבדיקות
דיאטנית עיניים וכו	הפניה לרופאים יועצים ומטפלים אחרים
תלוי המלצה לדוגמא: הדרכה להזרקת אינסולין שינוי במינון התרופות הפומיות בהתם לפרוטוקול פרטני רגל סוכרתית	נושאי הדרכה: תכנית טיפול והתערבות סיעודית
החלטה על המשך מעקב קליני	

.1
.2
.3
מדדי הערכה להתערבות
בדיקות דם רלוונטיות פנייה למומחים מדדי איזון היפוגליקמיה שינוי התנהגותי של המטופל
<u>משוב והערכה של המדריכה הקלינית ליומן:</u>